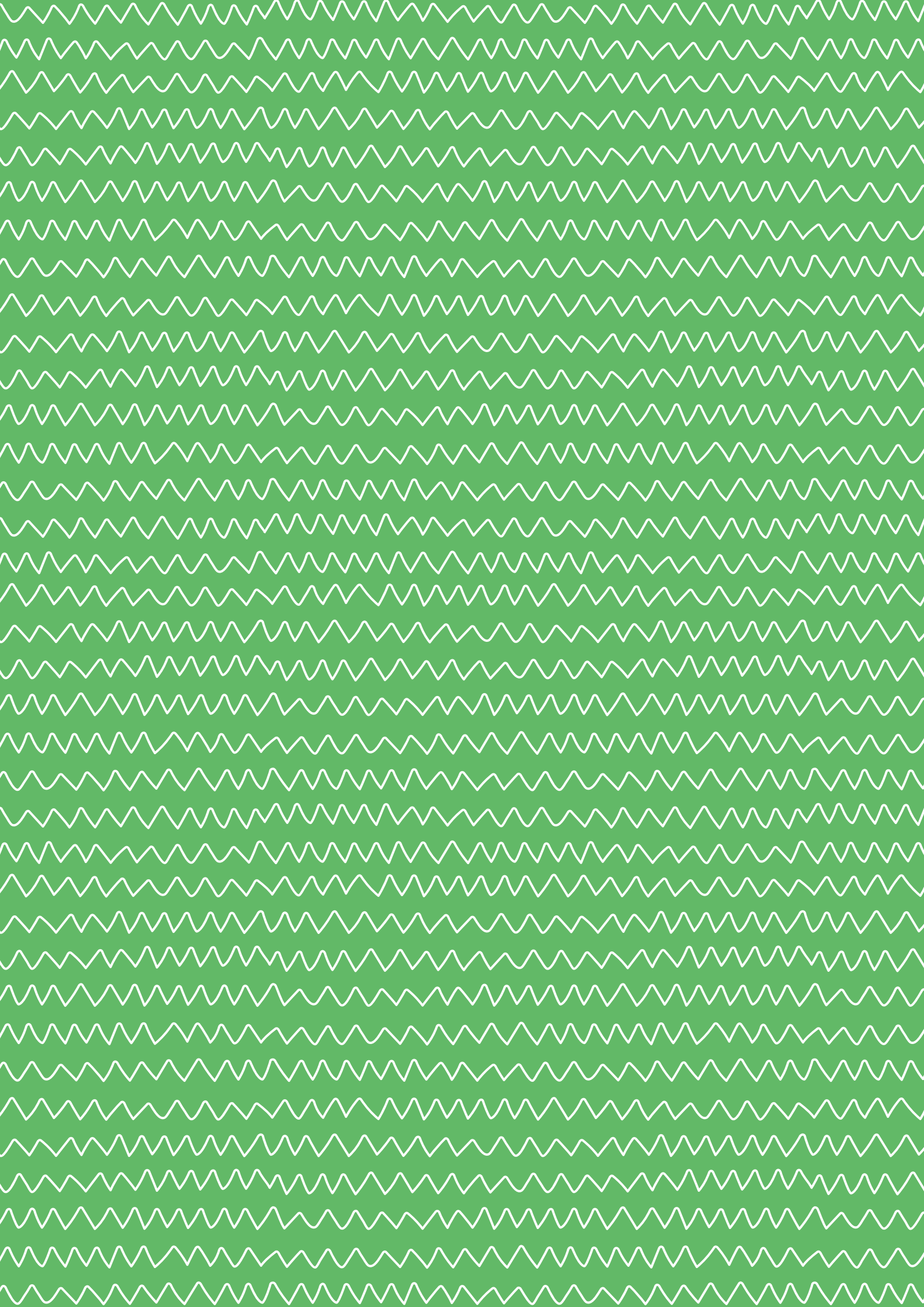

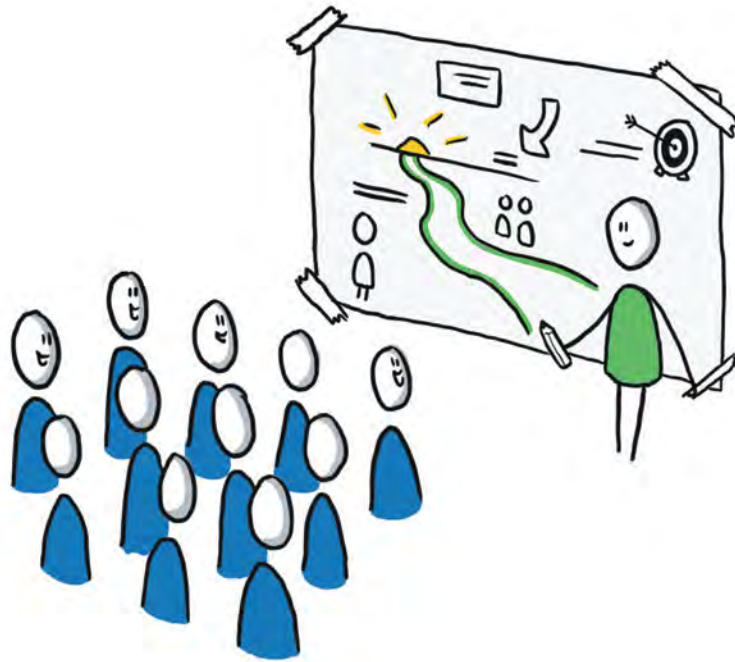
P^c

Visuele verslaglegging

Visuele verslaglegging

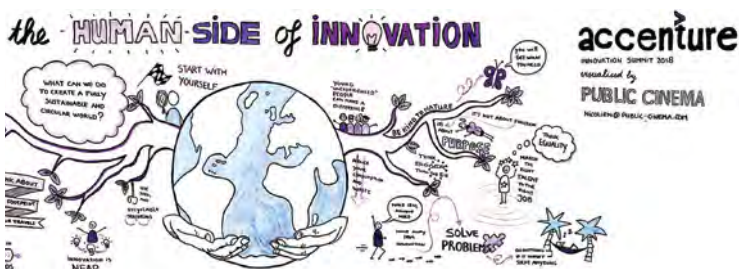

P^c

Introductie

Je ziet ze steeds vaker: visuele verslagleggers die live voor een groep de essentie van een bijeenkomst visualiseren. Of het nou om grote evenementen of om kleine brainstorms gaat,

ze maken bijeenkomsten effectiever, leuker en creatiever. Maar wat is visuele verslaglegging nou precies? En waarom werkt het zo goed? Lees er alles over in dit mini-magazine!

Testimonials

"We merken bij Rebel in onze adviesopdrachten dat een goede illustratie meer zegt dan lappen teksten. De kunst is om in 1 plaat je hele verhaal te kunnen vertellen. We hebben nu in een aantal projecten met Public Cinema samengewerkt en dat smaakt naar meer."

Robert Boshouwers, Rebel Group

"Public Cinema heeft voor ons een visueel verslag gemaakt van een debat met jongeren over het verlagen van de stemleeftijd van 18 naar 16. Hierdoor hadden we na afloop meteen inzicht in de opbrengst van het debat en konden we een praatplaat maken met de belangrijkste argumenten voor en tegen. Deze plaat hielp ons enorm om tijdens bezoeken aan middelbare scholen de discussie op gang te helpen!"

Jasper Zuure, Raad voor het Openbaar Bestuur

"Vorm volgt inhoud. Maar als de inhoud het resultaat is van een complex, interdisciplinair ontwerpproces dan is het van groot belang dat vroegtijdig vormgevers hieraan bijdragen. Wij hebben bij de totstandkoming van de Blauwe Omgevingsvisie 2050 (zie BOVI2050.nl) van het waterschap dan ook dankbaar gebruik gemaakt van de creatieve en professionele inzet van Public Cinema. En het resultaat liegt er niet om!"

Dr. Paul van Eijk, Programmaleider Implementatie Omgevingswet Waterschap Vallei en Veluwe

"Door de inzet van Public Cinema bij zowel de visuele verslaglegging van een twee daagse werkconferentie, als het opstellen van een totaal rapportage hebben we op een geweldige manier de boodschap over kunnen brengen aan onze stakeholders. De visuele middelen en de snelheid waarmee ze complexe context helder weer kunnen geven waren van grote toegevoegde waarde in het meenemen van onze omgeving. Het team van Public Cinema was hierin zeer professioneel, kundig op zowel het creatieve vak als het abstraheren en visualiseren van zeer complexe inhoud."

Sjoerd Repping, Zorginstituut Nederland

In gesprek met Nicolien & Iris

Tekst: Ianthe Mosselman

Fotografie: Victor Wollaert

Nicolien en Iris werken beiden als visueel verslaglegger bij Public Cinema. Ze verbeelden wat er gezegd wordt tijdens allerlei verschillende bijeenkomsten. Nicolien studeerde economie en werkte daarna jarenlang als beleidsmaker, consultant en interimmanager in voornamelijk de publieke sector. Iris volgde onder andere de kunstacademie en behaalde een bachelor Illustratie. Daarna deed ze nog een master Change Management en NLP. Hoewel hun aanvliegroutes dus verschillen; hun visies over waarom het zo belangrijk is om beeld en inhoud te verbinden en hoe enthousiast ze daarvan worden, doen dat niet. In dit interview vertellen ze over wat zij zo mooi vinden aan visueel verslagleggen en gaan ze in op waarom juist een visueel verslag zo essentieel kan zijn voor een bijeenkomst.

Hoe zijn jullie terecht gekomen bij het visueel verslagleggen?

Iris: Ik heb vroeger altijd getekend en de kunstacademie was een logische stap. Ik merkte al snel dat ik meer impact wilde maken met mijn werk en voelde me steeds meer aangetrokken tot

het visualiseren van complexe onderwerpen. Toen ik met mijn familie in Canada was bijvoorbeeld en me verdiepte in de geschiedenis van de

oorspronkelijke Canadese bewoners en de komst van de Nederlanders, toen merkte ik dat ik daar een project over wilde maken. Ik ervaarde voor het eerst hoe leuk ik het vond om eerst stukken te lezen, daar de essentie uit te halen en dat dan te visualiseren. Dat maken was echt een leuk project en een aanleiding om dit vaker te doen. Ik heb daarom na de kunstacademie nog een master Change Management en NLP gedaan. Daarna ben ik bij Public Cinema begonnen, als illustrator en vormgever. Visueel verslagleggen had ik al vaker gezien en het was altijd mijn wens om dat ook te gaan doen. Dat dit bij Public Cinema kon, was voor mij de kers op de taart.

Nicolien: Ik hield van de inhoud en de maatschappelijke relevantie van mijn werk, maar had altijd het gevoel nog iets te missen. Tegelijkertijd tekende ik al mijn hele leven en heb ik zelfs nog een tijdje op de kunstacademie rondgelopen, maar dat was voor mij een tijd lang een parallel spoor. Op een gegeven moment organiseerde een collega een training De kracht van beeld bij Public Cinema. Ik deed mee en was verkocht. Ik kon in het visueel werken mijn nieuwsgierigheid naar complexe inhoud met mijn creativiteit en liefde voor beeld verbinden. Dat smaakte naar meer! Vervolgens ben ik in mijn bestaande opdrachten gaan tekenen en ben ik infographics gaan maken. Dit gaf zó veel energie, en het werkte zó effectief! Het bevestigde mijn beeld en

ik ben mezelf verder gaan scholen op visueel gebied: opleidingen, zelfstudie, meelopen met mensen die ik bewonder en vooral heel veel oefenen en doen. Een jaar later vroeg Public Cinema me of ik misschien eens een paar projecten met hen samen wilde doen en de rest is geschiedenis.

Hoe gaat visueel verslagleggen in zijn werk?

Nicolien: Ik werk op grote rollen papier en teken daar live de essentie op van wat er wordt besproken. Een mooi voorbeeld is het verslag dat ik maakte tijdens het Living Mobility event van Rebel, Reframe en Pakhuis de Zwijger. Het doel was om gebiedsontwikkelaars en mobiliteitsexperts samen te brengen en te inspireren. Uit de vele presentaties en gesprekken op het event verwerkte ik de belangrijkste inzichten in het visueel verslag. Omdat er meerdere sessies tegelijk waren kon ik niet overal bij zijn en vroeg ik deelnemers en gespreksvoorzitters om aanvullende

inbreng. Zo werd het een voor iedereen herkenbaar verslag: we hadden echt iets gemaakt met elkaar. Ik had het verslag zo opgebouwd dat het ook meteen een praatplaat was waarmee het resultaat met anderen gedeeld kon worden. Zo droeg het ook bij aan de impact van het event na afloop van de dag.

Iris: De grootste uitdaging is dat je het gelijk moet doen. Je hebt geen tijd om eerst informatie op te zoeken. Je moet direct vertalen en dat vind ik er het leukste aan. Daarbij zijn er zo veel manieren om structuur en hiërarchie aan te brengen. Dat is inspirerend. Voor mij gaat het om het verbinden van de linker- en rechterhersenhelft, precies op het goede moment. Ik lees me altijd wel in, maar heel goed voorbereiden, dat kan niet echt. Je weet uiteindelijk niet waar men het over gaat hebben, maar je hoeft ook niet alles tot in de puntjes te begrijpen. Ik train selectief luisteren en om te horen of mensen iets belangrijks zeggen of niet. Ik let op steekwoorden en haal de conclusie eruit.

Is het moeilijk?

Iris: Je moet heel gefocust zijn op meerdere niveaus. Je moet er inhoudelijk bij kunnen blijven, luisteren hoe iets in de groep opgevat wordt. Daarbij moet je sensitief zijn en ter plekke met ideeën komen. Je moet er inhoudelijk bij kunnen blijven. We tekenen over een breed scala aan complexe onderwerpen. Al doende raken we thuis in steeds meer thema's, maar het komt ook voor dat we moeten werken met een thema dat voor ons nog relatief nieuw is. Daarbij moet je aan kunnen voelen hoe dingen in de groep worden opgevat.

Nicolien: Het is sowieso hard werken. Ik vergelijk het vaak met didgeridoo spelen, didgeridoospelers zijn parallel aan het inademen en aan het uitademen. Dat kan ik niet op een didgeridoo, maar ik kan het wel met tekenen. Een groot deel van mijn werk bestaat uit luisteren, heel

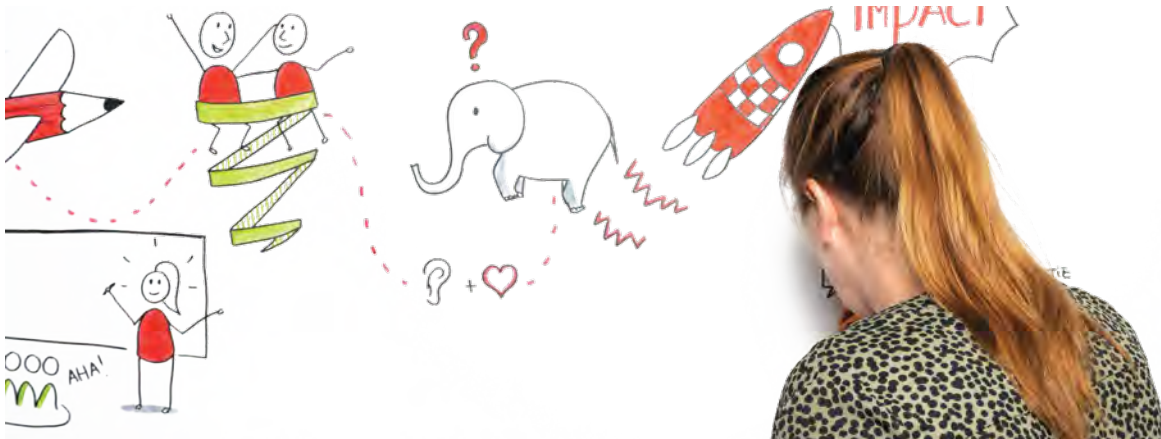
diep luisteren naar wat er wordt gezegd. Een ander groot deel is het synthetiseren van de kern. Soms zijn er meerdere kernen, dus welke kern pak je dan? Vervolgens ga ik visualiseren en tekenen. Maar terwijl ik sta te tekenen en schrijven, gaat het al weer door. Het vindt allemaal tegelijkertijd plaats en dat maakt het heel intensief om te doen.

Waar eindig je de dag mee, naast natuurlijk het concrete product?

Nicolien: Je eindigt met iets dat tastbaar, zichtbaar en deelbaar is met andere mensen. Het krachtige van een visueel verslag is dat aanwezigen letterlijk een gedeeld beeld krijgen van wat er besproken is. Mensen voelen zich gehoord als hun inbreng in het visueel verslag is verwerkt. Ze voelen zich betrokken. Daarbij stimuleer je dat mensen met nieuwe creatieve associaties komen door de beelden die je introduceert. Alles bij elkaar stimuleert het de collectieve denkkraft van de groep en zorgt het voor een beter resultaat van de bijeenkomst. Daarbij vinden mensen het vaak erg leuk dat er een tekenaar aanwezig is. De tekening zelf is handig om het resultaat aan anderen uit te leggen, om het zelf nog eens terug te zien of om na een tijd weer eens op terug te grijpen. Waar stonden we toen, en wat hebben we daarmee gedaan?

Iris: Een mooi voorbeeld is het visuele verslag dat ik maakte tijdens het congres Zaaksystemen in beeld. De opdrachtgever KPenB wilde graag een visualisatie over het overkoepelende thema van de dag: Common Ground. Ze wilden in beeld brengen welke verwachtingen men had en wat voor impact ze dachten dat Common Ground zou hebben op hun organisatie en henzelf. Hiervoor heb ik eerst tijdens één van de presentaties in de ochtend live getekend over wat Common Ground precies is. Vervolgens is de tekening verplaatst naar de centrale hal waar ik in gesprek ben gegaan met mensen en de essenties van wat er bij hen speelde gevisualiseerd heb. Het mooie hiervan was dat men goed kon reageren op wat er al getekend was, waardoor er steeds weer nieuwe

interessante gesprekken ontstonden. Je zag echt dat mensen aan het denken gezet werden door de tekening.

Wat is het grootste misverstand over visueel verslagleggen?

Nicolien: Dat het alleen maar een leuke en kunstzinnige nice-to-have is. Wat wij doen is juist heel inhoudelijk. Het zorgt dat een groep het maximale uit hun bijeenkomst kan halen. Een ander misverstand is dat dit iets is wat je alleen zou moeten doen bij grote events. Dat kan uitstekend en is heel waardevol, maar eigenlijk is het ook heel goed om te visualiseren in het dagelijks werk, want daar worden plannen gemaakt en visies gevormd. Daar wordt nagedacht over nieuwe oplossingen. Dat voelt dan misschien als een investering, maar als je bedenkt hoeveel kostbare uren verloren gaan als overleggen geen concrete resultaten oplevert, dan is die investering zo terugverdiend.

Wat voegt het toe om aan het begin van een traject al te visualiseren in plaats van alleen achteraf een mooie presentatie te maken?

Iris: Een beeld spreekt letterlijk tot de verbeelding. Een beeld kan van meerdere mensen zijn. Als er tijdens een discussie een gezamenlijk beeld ontstaat, dan

kan men daarop meteen reageren. Klopt dat beeld wel? Is dit hoe we erin staan? Een gezamenlijk beeld

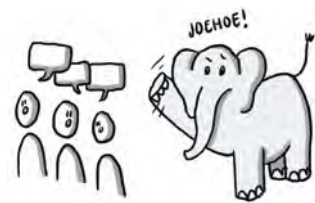
neem je niet weg. Daarbij kun je met beeld dingen inzichtelijk maken door ze op een bepaalde plek te plaatsen. Bij een visueel verslag wordt ook tekst gebruikt, maar soms is het alleen al heel verhelderd om dát woord dáár te zetten en ergens een pijl te plaatsen. Als je complexe materie alleen met woorden moet uitleggen, dan is dat veel lastiger soms.

Nicolien: Vanuit Public Cinema worden we ook vaak in de eindfase bij trajecten betrokken, om visuele middelen te maken om het verhaal over te brengen. Soms zijn die verhalen heel sterk, maar met regelmaat komen we er bij het visualiseren achter dat een verhaal toch nog niet zo scherp was als men dacht. Visualiseren dwingt je om tot de kern te komen. Het maakt het inzichtelijk als je de kern nog niet zo goed kent, als er nog leemtes in je verhaal zitten. Het kan ongelooflijk veel tijd besparen als dat al vroeg in het proces duidelijk wordt.

Wat doe je als de visies uiteenlopen?

Nicolien: In een visueel verslag gaat het vaak over technische en inhoudelijke dingen, maar daarnaast kun je heel goed meerdere perspectieven opnemen. En als dat expliciet het geval is, dan is dat vaak ook constructief om te doen. Dat gezegd hebbende: we zijn allemaal mensen en ik luister niet alleen met mijn hoofd. Ik luister ook met mijn hart en met mijn onderbuik. Het kan zijn dat er juist onderhuidse spanningen zijn. Een olifant in de kamer waar niemand het over heeft. Soms voel je dat mensen allemaal Ja zeggen, maar Nee denken. Of ze zien

een organisatieverandering niet zitten. Dat kan best de essentie van zo'n sessie zijn, of in elk geval een belangrijk deel ervan. Als visueel verslaglegger heb je dan een keuze te maken, want wat doe je daarmee? Maak je het zichtbaar of wacht je tot de groep het zelf explicieter benoemt? Het is van belang om dat

goed voor te bespreken met de opdrachtgever. Soms gaat het om draagvlak, verbinding of cultuurverandering en vinden opdrachtgevers het prettig als ik mijn

observaties laat zien zodat ze bespreekbaar worden. Soms willen gespreksleiders meer zelf in de hand houden wat er al dan niet benoemd wordt, dat hangt af van de situatie en het doel.

Hoe is het als mensen zich met die olifant geconfronteerd zien op beeld?

Nicolien: Dat kan heftig zijn. Er is altijd een reden waarom niemand die spreekwoordelijke olifant benoemt; er zijn bijvoorbeeld bepaalde belangen of het voelt niet veilig. Als ik het onbenoemde zichtbaar maak, dan is het er opeens en dan moeten mensen het erover hebben. Ze moeten zich ertoe verhouden. Dat kan soms heel effectief zijn, maar het is niet altijd

beter om de knuppel in het hoenderhok te gooien. De kernvraag is altijd: wat wil mijn opdrachtgever bereiken? En hoe kan ik dat het beste faciliteren? Ik ben heel blij dat ik jarenlange ervaring heb als consultant, die ervaring gebruik ik om hier goede keuzes in te maken.

Hoe reageren mensen op jullie?

Iris: Ze vinden het te gek en hebben er veel bewondering voor. Ze verbazen zich er vaak over dat we hun gesprek op expertniveau zo goed bij kunnen houden. Zeker als we erbij vertellen dat we over uiteenlopende onderwerpen visuele verslagen maken en dus zelf geen inhoudelijke specialisten zijn. We zijn gewend om snel thuis te raken in inhoud die de onze niet is. Voor ons is dat juist wat ons werk zo mateloos boeiend maakt.

Verschillen jullie manieren van werken van elkaar?

Nicolien: Ik denk dat we in veel opzichten hetzelfde te werk gaan. We zetten allebei het doel van de sessie voorop en vragen ons heel bewust af hoe we het beste kunnen faciliteren. En we leveren graag mooie, duidelijke verslagen af.

Iris: We proberen allebei de essentie eruit te halen en dit helder te visualiseren. We gebruiken daarvoor een hele vergelijkbare, heldere tekenstijl. Ik denk wel dat ik vanwege mijn illustratieve achtergrond een visueel verslag hier en daar soms nog wat meer 'opleuk', terwijl Nicolien liever elke lijn betekenis geeft en daarom niet snel een lijn teveel zal gebruiken.

Nicolien: Onze verschillen zitten in onze achtergrond. Ik ben denk ik nog iets sterker dan Iris gericht op de inhoud. Alles wat ik teken heeft betekenis in de boodschap, structuur en hiërarchie van mijn visuele verslag. Iris heeft vanuit haar illustratieachtergrond meer de neiging om haar verslag toch nog nét wat mooier te maken – dat kan ze heel goed. Verder heb ik door mijn consultancyverleden wat meer achtergrondkennis en meer ervaring met het begeleiden van groepen, dus pak ik meestal de opdrachten op waarin dat van pas komt.

Gaat het ooit vervelen denken jullie?

Iris: Ik kan het me niet voorstellen. Ik leer ontzettend veel over hele uiteenlopende onderwerpen en ik hou van nieuwe dingen leren. Je kunt als visueel verslaggever blijven groeien en je blijven ontwikkelen. En er zijn altijd weer andere manieren om het nog mooier of duidelijker te maken.

Nicolien: Ik denk ook niet dat dit me snel zal vervelen. Visueel verslagleggen daagt me zowel intellectueel als creatief uit. Het is geweldig om bij zoveel interessante gesprekken te zijn. Alle belangrijke thema's op de bestuurlijke agenda van Nederland komen voorbij. Voor een nieuwsgierig iemand als ik is dat geweldig. En ik ben gefascineerd door de wisselwerking tussen beeld en het onderbewuste van mensen en groepen. Daar is nog een wereld te ontdekken en ontwikkelen om ons vak nóg beter en breder in te zetten.

VISUELE VERSLAGLEGGING...

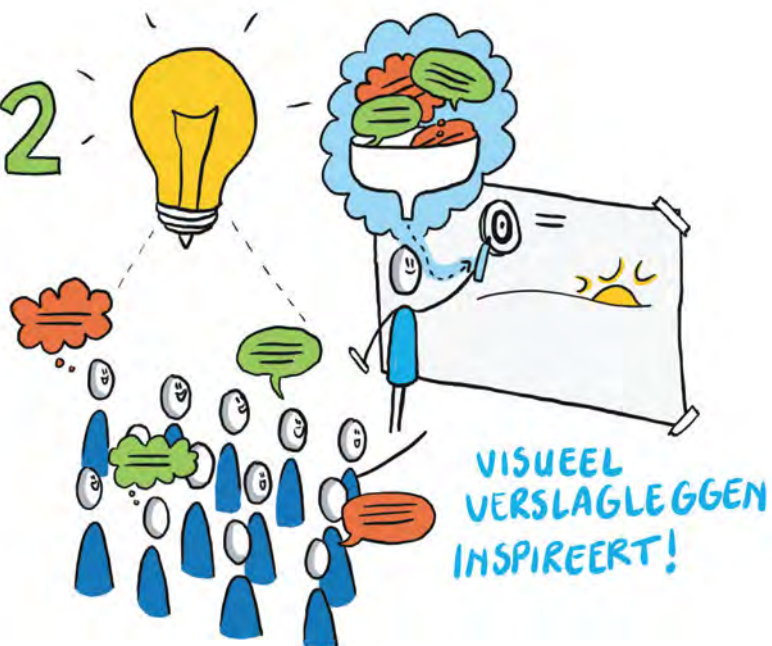
1

- GEEN INSPIRATIE
- GEEN ENERGIE
- WEINIG DRAAGVLAK

HERKENBAAR?

2

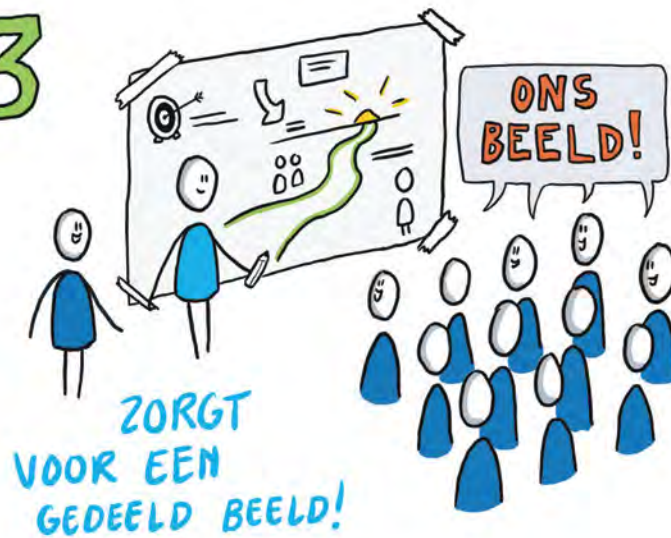

VISUEEL
VERSLAGLEGGEN
INSPIREERT!

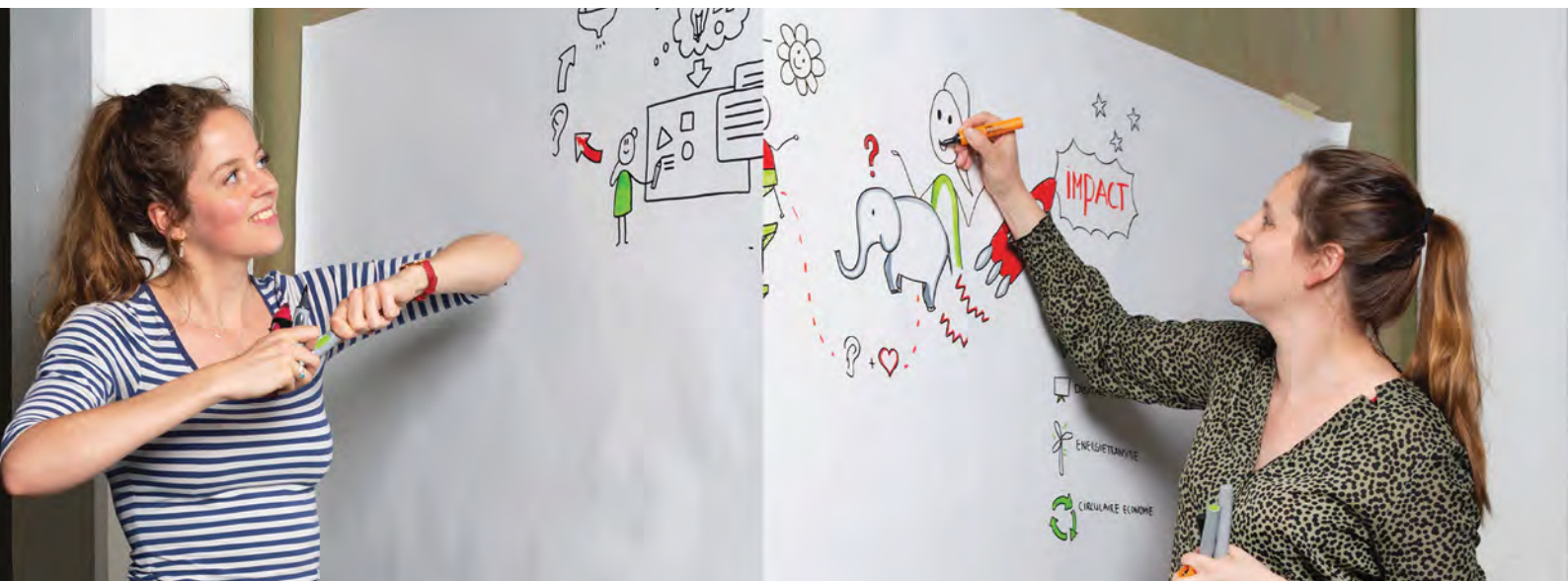
... IN EEN NOTENDOP!

3

Contact

Iris Oversier

iris@public-cinema.com

Nicolien Schermer

nicolien@public-cinema.com

PUBLIC
cinema

Burg. de Vlugtlaan 125
1063 BJ Amsterdam
020 700 8231
info@public-cinema.com

